

Κωστής Στυλ. Λεβογιάννης
πρ. Γενικός Γραμματεύς της Ενώσεως Κιλλαδικού Τύπου
2285027571, 6977 207654
levos@otenet.gr
www.levos.blogspot.com

Ο ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΜΑΝΔΗΛΑΡΑΣ

**υπό το φως της τέχνης της ρητορικής,
της δημοσιογραφικής επιστήμης
και της επιστημονικής δημοσιογραφίας**

1. Προλεγόμενα

1.1 Ορισμοί και παραδοχές

Η παρούσα πραγματεία μας θα ηδύνατο να έχει τον βραχυλογικό τίτλο: **Ο Νικηφόρος Μανδηλαράς ως ρήτωρ και δημοσιογράφος.** Όπως, παρακατιόντες, αποδεικνύουμε, ο Νικηφόρος, κατά τον βραχύ αλλά πολυκύμαντο βίον του, ανέδειξε το πλουσιότατο τάλαντό του και στα δύο είδη του λόγου: Τον προφορικό και τον γραπτό. Και στον μεν πρώτο ανεδείχθη με το έμφυτο χάρισμά του κάτοχος των μυστικών της ρητορικής τέχνης, η οποία ορίζεται ως η εκ της συνεχούς ασκήσεως κτωμένη πείρα περί το αγορεύειν, στον δε δεύτερο, μολονότι δεν εφοίτησε σε δημοσιογραφική σχολή (αφού άλλωστε στην εποχή του δεν υπήρχε) και μολονότι, επίσης, δεν άσκησε την δημοσιογραφία κατ' επάγγελμα (αφού κατ' επάγγελμα ήταν νομικός), εν τούτοις και εδώ ανεδείχθη ένας από τους προδρόμους της δημοσιογραφικής επιστήμης και της επιστημονικής δημοσιογραφίας. Τα κείμενά του θα ηδύναντο σήμερα να διδάσκονται στα πανεπιστήμιά μας, ήτοι οι πανεπιστημιακοί διδάσκαλοι των δημοσιογραφικών σχολών θα ηδύναντο, άνευ επιφυλάξεως τινός, να χρησιμοποιούν ή να επικαλούνται παραδείγματα εισημμένα από την περισπούδαστη δεκαπενθήμερη εφημερίδα του «ΝΑΞΙΑΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ» τα οποία κατά τη γνώμη μας αποτελούν το **Ευαγγέλιο της ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.** Η διαφορά δε μεταξύ των δύο τούτων εννοιών είναι η κάτωθι: Εν πρώτοις, πρέπει να τονισθεί ότι η δημοσιογραφία σήμερα, πλέον, είναι κλάδος του επιστητού δηλαδή επιστήμη και δεν δύναται να υπηρετηθεί εκ των ενόντων υπό οιοδήποτε μη διαθέτοντος ισχυρό θεωρητικό υπόβαθρο και συγκροτημένη επιστημονική κατάρτιση. Για τούτο, άλλωστε, διδάσκειται από εικοσαετίας, περίπου, και στις ελληνικές πανεπιστημιακές, δημοσιογραφικές σχολές. Εάν επρόκειτο περί τέχνης μόνον θα αριούσε η διδασκαλία της σε κάποια τεχνική σχολή. Σημειωτέον, ότι σε παλαιότερες εποχές οι κορυφαίοι της δημοσιογραφίας (π.χ. Γιάννης Κάτρης, Παύλος Παλαιολόγος, Βλάχης Γαβριηλίδης, Άγγελος Βλάχος, Γεώργιος Παπανδρέου κ.ά.) είχαν σπουδάσει την Νομική ή Φιλοσοφική επιστήμη, αλλά χάρη στη βαθειά κατάρτιση τους, τα συμφύη προσόντα τους και την άριστη χρήση της ελληνικής γλώσσας (ιδίως δε του «καθαρεύοντος λόγου») έθεσαν τα θεμέλια για να δυνηθεί να καταστεί πλέον η δημοσιογραφία επιστήμη. Ως επιστήμη δε ορίζεται η βαθειά και ακριβής γνώση, ήτοι το σύνολο των συστηματικών και υποκειμένων σε νόμους γνώσεων ενός κύκλου φαινομένων. Επομένως, *ως δημοσιογραφική Επιστήμη νοείται η κοινωνική εκείνη επιστήμη που έχει ως αντικείμενο την, κατόπιν ενδεδειγμένης ερευνής, συγκέντρωσης, καταγραφής δημοσίευσης και προβολής ειδήσεων και την ανεύρεση της αλήθειας και εξ ετέρου, βεβαίως, και την κριτική και τον έλεγχο προς πάσαν εξουσίαν της οποίας αποτελεί τον φυσικό αντίποδα.* Ειρήσθω εν παρόδω ότι, ως ευκόλως νοείται, σκοπός της δημοσιογραφίας είναι η ενημέρωση και η διαφώτιση της κοινής γνώμης διά της

δημοσιεύσεως και προβολής των ειδήσεων και της ασκήσεως κριτικής. Ως είδηση ορίζεται το αγγελλλόμενο γεγονός ή συμβάν και μάλιστα πρόσφατο και άγνωστο στους πολλούς αλλά άκρως ενδιαφέρον γι' αυτούς. Υπογραμμίζεται, εδώ, ότι η αναγγελία πρέπει να αναφέρεται σε πρόσφατο γεγονός άγνωστο προς τους πολλούς προς τους οποίους ανακοινούται.

Διότι, αναφορά σε παλαιό γεγονός γνωστό στους πολλούς δεν είναι είδηση, αλλά ΙΣΤΟΡΙΑ.

Επίσης, η έννοια της ειδήσεως αντιδιαστέλλεται προς αυτήν του «νέου». «Νέο» είναι ό,τι προκύπτει από μια έρευνα, από τη συγκέντρωση πληροφοριών και ποικίλων σχολίων. Με την είδηση- απλώς και μόνο-αγγέλλεται το γεγονός. Το «νέο», όμως, ρίπτει άπλετο φως, εμπλουτίζει το δημοσίευμα.

«**Η υπεροχή ενός δημοσιογράφου σηματοδοτείται όχι από τη γνώση και μεταφορά της ειδήσεως αλλά από τον εμπλουτισμό της με πολλά νέα**», γράφει στο βιβλίο του: «Ο Δημοσιογράφος» ο Αλέκος Φιλιππόπουλος. Αλλά, ας επανέλθουμε όπως, ήδη, προελέχθη, στην εννοιολογική διάκριση μεταξύ δημοσιογραφικής επιστήμης και επιστημονικής δημοσιογραφίας, δύο, δηλαδή, ιδιοτήτων οι οποίες συνέπιπταν στο αυτό πρόσωπο: Του **Νικηφόρου Μανδηλαρά**, ο οποίος ασκούσε την δημοσιογραφία όχι ως επάγγελμα, αλλά ως θείο και ιερό λειτούργημα.

Δημοσιογραφική επιστήμη είναι, κατά τα προπεριγραφέντα, το σύνολο των συστηματικών γνώσεων, αρχών και κανόνων που διέπουν την δημοσιογραφία. Ως επιστήμη η δημοσιογραφία οφείλει να υπηρετεί παντού και πάντοτε την αλήθεια. Εδώ παρατηρούμε ότι το αντικείμενο είναι η δημοσιογραφία, η δε επιστήμη είναι το μέσο με το οποίο σπουδάζεται το αντικείμενο αυτό. Υποκείμενο της δημοσιογραφικής επιστήμης (κυρίως υπό επαγγελματική έννοια) είναι ο δημοσιογράφος, όπως, αντιστοίχως, υποκείμενο της νομικής επιστήμης είναι ο νομικός (δικηγόρος, δικαστής κλπ). Η δημοσιογραφική επιστήμη δέν προσθέτει κάτι στο περιεχόμενο των γραφομένων του δημοσιογράφου, όπως και το δίκαιον δέν προσθέτει κάτι στο περιεχόμενο ή στην τροπή μιας δίκης. Επίσης, η σεισμολογία τίποτε δεν προσθέτει στη φορά ή στη σφοδρότητα μιας σεισμικής δονήσεως. Απλώς με το μέσο αυτό, δηλαδή, της επιστήμης της σεισμολογίας (εν προκειμένω) σπουδάζουμε τα σεισμικά φαινόμενα). Αντιθέτως, επιστημονική δημοσιογραφία είναι το σύνολο των επιστημονικών γνώσεων που διαθέτει ο δημοσιογράφος από άλλους επιστημονικούς κλάδους, ώστε, ως δημοσιογράφος (κατέχων, ήδη, την επιστήμη της δημοσιογραφίας), να αντλεί γνώσεις και από άλλους κλάδους του επιστητού, να γνωρίζει δηλ. και μυστικά και άλλων επιστημών (π.χ. της πολιτικής οικονομίας, χωρίς φυσικά να ονομάζεται οικονομολόγος). Στη δεύτερη περίπτωση, αντικείμενο δεν είναι η δημοσιογραφία, αλλά η επιστήμη, η δε δημοσιογραφία είναι το μέσο με το οποίο εκδηλώνεται αυτή, δηλαδή, μεταλαμπαδεύονται τα φώτα της επιστήμης γενικώς και τις γενικές αυτές επιστημονικές γνώσεις πρέπει να τις

γνωρίζει στοιχειωδώς ο δημοσιογράφος. Άρα, υποκείμενο της δημοσιογραφικής επιστήμης είναι ο επιστήμων ο σπουδάσας την δημοσιογραφία, ενώ υποκείμενο της επιστημονικής δημοσιογραφίας είναι ο δημοσιογράφος (ο κατ' επάγγελμα ή και λειτούργημα) ο οποίος όμως κατέχει και μεταλαμπαδεύει γνώσεις και από άλλες επιστήμες.

Ο Νικηφόρος Μανδηλαράς υπήρξε ταυτοχρόνως και επιστήμων - δημοσιογράφος (ως εάν, δηλαδή, να είχε σπουδάσει την επιστήμη της δημοσιογραφίας¹) αλλά και δημοσιογράφος – επιστήμων, δηλαδή δημοσιογραφούσε γνωρίζοντας πολλά στοιχεία από πολλές επιστήμες (τα φώτα των οποίων μετέδιδε) και κυρίως, βεβαίως, της Νομικής την οποία σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και της οποίας υπήρξε εμβριθής μελετητής².

Των πραγμάτων ούτως εχόντων, η δημοσιογραφία έχει πλέον καταστεί υπερεπιστήμη και μάλιστα η γραφίδα και όχι το μικρόφωνο όπως παρατηρεί ο πολυεπιστήμων και ημίθεος της δημοσιογραφίας Αθανάσιος Κανελλόπουλος στο βιβλίο του: «Ο Ξενοφών ως δημοσιογράφος». Επομένως, συνάγεται αβιάστως ότι δεν δύναται να υπάρξει επιστημονική δημοσιογραφία χωρίς να κατέχει ο γράφων τη δημοσιογραφική επιστήμη, ενώ, αντιθέτως, δύναται να υπάρξει δημοσιογράφος που κατέχει τη δημοσιογραφική επιστήμη αλλά καμμία άλλη και συνεπώς τα γραφόμενά του να είναι πτωχά σε περιεχόμενο. Η δημοσιογραφική επιστήμη είναι επιστήμη κατά την μορφή, ενώ η επιστημονική δημοσιογραφία είναι επιστήμη κατά τη μορφή και το περιεχόμενο. Συνεπώς, η δημοσιογραφική επιστήμη και η επιστημονική δημοσιογραφία είναι ο σκοπός και το περιεχόμενο της όλης δημοσιογραφίας. Και αυτά τα συνδύαζε άριστα ο Νικηφόρος Μανδηλαράς με τα άρθρα του και τα σχόλια του σε αθηναϊκές εφημερίδες αλλά πρωτίστως στα «**ΝΑΞΙΑΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ**» καθώς και με επιστημονικές του μελέτες όπως αυτή περί προστασίας της επαγγελματικής στέγης.

1.2 Η Ολύμπια προσωπικότητα του Μανδηλαρά

Ο Νικηφόρος ήταν εξέχουσα, διαλάμπουσα και ακτινοβολούσα προσωπικότητα. Υπήρξε νους πολύτροπος, εύστροφος, πνεύμα γόνιμο και πολυσχιδές που κινούσε πάντοτε ζωηρό το ενδιαφέρον όλων όσοι είχαν το μέγα προνόμιο να απολαύσουν το μεγαλείο της μεγάλου διαμετρήματος προσωπικότητάς του³. Δεν είναι τυχαίο ότι την εποχή του Β' Ανευδότου Αγώνος είχε υπερακοντίσει σε φήμη όλα τα παλαιά και τα νέα στοιχεία της Ενώσεως Κέντρου και ήταν η πλέον σημαίνουσα προσωπικότητα αυτής μετά το Γεώργιο και τον Ανδρέα Παπανδρέου. Μάλιστα ο τελευταίος, σε συνέντευξή του στο «Βήμα της Κυριακής» περί το έτος 1989, ερωτηθείς κατά την διάρκεια συνεντεύξεως για το ποια πολιτική προσωπικότης της νεωτέρας Ελλάδος τον συνεκλόνησε περισσότερο, απήντησε αυθωρεί και παραχρήμα: «Ο Νικηφόρος Μανδηλαράς». Είναι μάλιστα

τόσο χαρακτηριστική η επιρροή που ασκούσε ο Νικηφόρος στον Ανδρέα ώστε ο τελευταίος σε μια εξόρμησή του στη Λάρισα – στο πλαίσιο των περιοδειών του ανά την πυρακτωμένη από τα ιδεώδη της Δημοκρατίας Ελλάδα, μετά το Βασιλικό πραξικόπημα του 1965 – ομιλών προς τους αγρότες και έχων στο πλευρό του τον Νικηφόρο, άρχισε τον λόγο του ως εξής: «Φίλες και Φίλοι...» Ο Νικηφόρος – εξ όσων διηγείται τότε στο... Νικηφόρεϊν...Office (όπως, χαριτολογών, ονόμαζε το γραφείο του στην οδό Βερανζέρου 5) ακούσας την προσφώνηση και διαθέτων – και ως υιός συμριδεργάτη – άμεση σχέση και περισσή οικειότητα με τον απλό άνθρωπο (εργάτη, αγρότη κ.ο.κ.) – παρατήρησε στον Ανδρέα μετά το πέρας της ομιλίας του ότι η προσφώνηση δεν είναι δόκιμη όταν ομιλεί σε ακροατήριο όπως αυτό των αγροτών του θεσσαλικού κάμπου. Ο Ανδρέας μη έχων ασφαλώς την εξοικείωση αυτή (του Νικηφόρου), ως παραμείνας επί μακρόν στις Η.Π.Α και συνηθισμένος στην Ακαδημαϊκή γλώσσα, ερώτησε τον Νικηφόρο πως έπρεπε να απευθυνθεί προς τους αγρότες. Τότε ο Νικηφόρος, ο μεγαλομάρτυς της Δημοκρατίας και ίνδαλμα της αγροτιάς, της εργατιάς και των κατατρεγμένων και αδυνάτων είπε στον Ανδρέα να προσφωνεί, του λοιπού, τα λαϊκά αγροτικά και εργατικά στρώματα με λέξεις πλέον θερμές και άμεσες που συνεγείρουν τον απλό άνθρωπο και δημιουργούν ειρηνικό ενθουσιασμό στο συγκεντρωμένο πλήθος, όπως π.χ. πολύπαθοι και χλιοβασανισμένοι ήρωες του θεσσαλικού κάμπου και άλλα παρόμοια. Ο Ανδρέας το ενστερνίσθηκε αυτό και σε επόμενες συγκεντρώσεις παρουσιάσθηκε πλέον δυναμικός άμεσος και οξύς κατά του κατεστημένου αλλά ουδέποτε ηδυνήθη, βεβαίως, να, φθάσει τον Νικηφόρο ο οποίος ήταν μια πραγματική φαρέτρα από την οποία εξακοντιζόταν αιχμηρότατα (όπως άρμοζε, άλλωστε) βέλη, κατά του πολυπλόκαμου κατεστημένου: της διεφθαρμένης και φαυλεπίφανης συμμορίας της ΕΡΕ, του ξένου παράγοντα και των επιόρκων αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων που αποτελούσαν τον ισχυρό βραχίονα εκείνου του απεχθούς καθεστώτος. Δηλωτικά (και ενδεικτικά) των όσων αναφέραμε είναι δύο άρθρα του Νικηφόρου στα «Ναξιακά Χρονικά». Στο ένα λίγο πριν από τις εκλογές της βίας και της νοθείας (φύλλο 22, 10/10/1961) και με τίτλο «Στις επάλξεις για τη Δημοκρατία» καταλήγει ως εξής: «Εμπρός στον Αγώνα ενωμένοι. Εμπρός για το θρίαμβο του Λαού. Γειά χαρά Λεβέντη, Φιλότημε, Αδάμαστε Ναξιακέ Λαέ». Στο άλλο (φ. 24, 14/10/1963) με τίτλο: «Οι πάντες και τα πάντα για τη συντριβή της τυραννίας» καταλήγει: «Λαέ πολύπαθε και χλιοπροδομένε. Ύψωσε περήφανα το χέρι σου και κάρφωσε με πείσμα το τελευταίο καρφί στο φέρετρο της ΕΡΕ. Εις τας 3 Νοεμβρίου 1963 θα σημάνουν τα σήμαντρα της χαράς. Γιατί η τυραννία θα πέσει ! Γιατί η Δημοκρατία θα νικήσει! Γιατί επιτέλους πρέπει να νικήσει!»

2. Η ρητορική δεινότητα του Νικηφόρου

Η ρητορική είναι η τέχνη της πειθούς, ως λέγει ο Γοργίας και αυτήν την τέχνη την γνώριζε άριστα ο Μεγάλος νεκρός. Φυσικά, κανείς από εμάς δεν έχει ακούσει αγορεύοντα τον Δημοσθένη (ο οποίος «ρερητόρευκε το ρερητορευμένο ρῶ»), τον Ισοκράτη, τον Λυσία, τον Αισχίνη ή τον Μάριο Αυρήλιο Κικέρωνα. Αυτοί, όπως έχει γραφεί υπήρξαν δεινοί ρήτορες. Πολλοί όμως (και δη από τους πρεσβυτέρους) έχουν ασφαλώς “ιδίαν αντίληψιν” για τη ρητορική δεινότητα του Ελευθερίου Βενιζέλου (κυρίως – και φυσικά – μέσα από τα τεχνολογικά μέσα δηλ. τις μαγνητοταινίες ή τους συμπεπιεσμένους δίσκους(CD) κ.ο.κ. Πλείστοι, επίσης, έχουν ακούσει ζώσα τη φωνή του Γεωργίου Παπανδρέου, του Νικολάου Μπακόπουλου, του Ηλία Ηλιού, του Κωστή Στεφανόπουλου, του Απόστολου Κακλαμάνη, του Ευάγγελου Γιαννόπουλου και των παλαιών στελεχών της Ενώσεως Κέντρου της εποχής του 1965, Σταύρου Κανελλόπουλου, Αλεξ. Σακελλαρόπουλου, Αλεξ. Χρυσικόπουλου, Ν.Παπαϊωάννου, Αχ. Αποστόλου, Λ. Καραμφυλλίδη και άλλων οι οποίοι διέπρεψαν ως ρήτορες στα πυρακτωμένα πεζοδρόμια και ιστορικά θέατρα της Αθήνας, Γκλόρια, Ακροπόλ, κ.ά.

Ο Νικηφόρος – με εξαίρεση το Γεώργιο Παπανδρέου, του οποίου ήταν εφάμιλλος – υπερακόντισε σε φήμη και δόξα όλα τα στελέχη της Ενώσεως Κέντρου μολονότι αυτός ήταν νεώτερος απ’ όλους, αφού μετεπήδησε στην Ένωση Κέντρου από το ΠΑΜΕ (με το οποίο ήταν υποψήφιος το 1961) με το εδραίο επιχείρημα ότι δεν άλλαξε αυτός θέση, αλλά η Ένωση Κέντρου η οποία μετατοπίστηκε προς την προοδευτική περιοχή του πολιτικού φάσματος και εξέφραζε τότε (από το 1963 και μετέπειτα) τις ελπίδες του λαού για την ανατροπή της Καραμανλικής τυραννίας. Η φήμη του ήταν τέτοια και τόση ώστε όταν αγόρευε στα δικαστήρια ή στα θέατρα ή στα προπύλαια του Πανεπιστημίου, ο δημοκρατικός λαός έσπευδε ασθμαίνων να προλάβει να ακούσει τις βροντώδεις αγορεύσεις του και τις πύρινες ομιλίες του. Οι βροντώδεις αγορεύσεις του από το δικαστήριο της οδού Πανεπιστημίου (από το χώρο που ευρίσκεται σήμερα το Συμβούλιο της Επικρατείας) ακούονταν μέχρι το Σύνταγμα και η πεμπτουσία των αγορεύσεων του Νικηφόρου ήταν ο, «στεντορεία τῆ φωνῆ», τονισμός της παραχαράξεως, της καταστρατηγήσεως και της περιφρονήσεως εκ μέρους της ΕΡΕ και των άθλιων αποστατών, του θεμελιώδους καταστατικού χάρτη της χώρας δηλ. του Συντάγματος και δη του ακροτελεύτιου (τότε) άρθρου 114. Ο Νικηφόρος διέθετε τα πλεονεκτήματα όλων των προρρηθέντων ρητόρων χωρίς να έχει κανένα ελάττωμά τους. Όπως, ήδη, πράττουμε, σύγκριση δύναται να αποτολμηθεί μόνο με το μελίρρυτο ρήτορα Γεώργιο Παπανδρέου, τον οποίο κάποτε η Ιταλική εφημερίδα «Τεμπρο» απεικάλεσε Δημοσθένη της νεωτέρας Ελλάδος. **Ο Γεώργιος Παπανδρέου και ο Νικηφόρος Μανδηλαράς, κατά την ταπεινή μας γνώμη, είναι οι επιφανέστεροι και δεινότεροι δικανικοί και πολιτικοί ρήτορες της νεωτέρας Ελλάδος.** Ήσαν ίσης αξίας αλλά δεν ήσαν ακριβώς ίδιοι. Ο μεν Νικηφόρος διέθετε βροντώδη φωνή, ορθή εκφορά, χειμαρρώδη ροή λόγου, απότομες διακυμάνσεις στο ύψος της φωνής, με άλλοτε «αίθριο», αλλά τις περισσότερες φορές καταιγιστικό, μαστιγωτικό λόγο με τον οποίο, βοηθούντων και των ρητορικών ερωτημάτων, του ευσταλούς και άκρως επιβλητικού παραστήματός του και του ευειδούς και ακτινοβολούντος προσώπου του, εσαγήνευε τα πλήθη. Πολλές φορές όταν μιλούσε στα προπύλαια του Πανεπιστημίου και σε άλλες υπαίθριες συγκεντρώσεις, οι Αθηναίοι έσπευδαν με βήμα ταχύ να καταλάβουν περίοπτη θέση απέναντι από τον ρήτορα για να αποθαυμάσουν την ευφράδεια του και το μεστό περιεχομένου πύρινο λόγο του. Είμαστε αυτήκοι μάρτυρες, όταν σε μια φλεγόμενη από πάθος συγκέντρωση της Ενώσεως Δημοκρατικών Δικηγόρων, πολλοί Αθηναίοι, σπεύδοντες προς την οδό Ιπποκράτους, ακούονταν να λέγουν: «...Παρακαλούμε, γρηγορείτε, παραμερίσατε να περάσουμε να πάμε μπροστά. Σε λίγο

αρχίζει την ομιλία του ο Μανδηλαράς !!!». Ποιος θα ξεχάσει την μνημειώδη εκείνη αγόρευσή του στο θέατρο Παπαϊωάννου όταν κατακεραύνωνε τον άφρονα και βραδύνουν πρώην Βασιλέα του 33% των Ελλήνων και κομματάρχη της ΕΡΕ Κωνσταντίνο τον Μικρό ότι «έχει υποπέσει, ήδη, σε τρία φάουλ αλλά την τετάρτη φορά θα βγει άουτ»! Υπονοούσε, βεβαίως, την παραβίαση του Συντάγματος με την ορκωμοσία των Κυβερνήσεων του ακατονόμαστου Νόβα, του υποτακτικού της Φρειδερίκης ή Φρίκης πρώην σοσιαλιστή και διανοούμενου Ηλία Τσιριμώκου, και του «μη απογαλακτισθέντος εισέτι από την «μαμά» του, δηλ. του πλαδαρού «Βούδα» Στεφ. Στεφανόπουλου».

Επίσης, ανεπανάληπτη θα μείνει η φράση που είπε σε άλλη μεγαλειώδη συγκέντρωση όταν παρεμποδίστηκε από τους αστυνομικούς να μιλήσει διότι δήθεν για τη συγκέντρωση δεν είχε προηγηθεί η άδεια της Αστυνομίας. «...**Λες και η Ιστορία, χρειάζεται την άδεια της Αστυνομίας για να πάει μπροστά**» είπε με στεντόρεια φωνή προκαλώντας του άκρατο ενθουσιασμό του πλήθους και ουρανομήκεις επευφημίες. Ο Γεώργιος Παπανδρέου υπήρξε, επίσης, καλλιεπής, με σταθερό κατά το μάλλον ή ήττον ύψος φωνής, με εκλεπτυσμένο και αισθητικώς προηγμένο λόγο και βεβαίως με την χρήση επιγραμματικών φράσεων. Ο Γεώργιος Παπανδρέου υπήρξε μέγας επιγραμματοποιός ο μεγαλύτερος μετά τον Σιμωνίδη τον Κείο. Μέγα προσόν του Γεωργίου Παπανδρέου και του Νικηφόρου Μανδηλαρά ήταν η χρησιμοποίηση αδιάσειστων επιχειρημάτων, η χρήση διλημάτων και άριστη γνώση του καθαρεύοντος ελληνικού λόγου, ενώ χαρακτηριστικά, επίσης, και των δύο ήσαν οι κινήσεις τους από το βήμα.

Ο Γ. Παπανδρέου μαζί με την μέσου ύψους φωνή του είχε και τη χάρη της ευρύθμου κινήσεως με μικρές αποστάσεις της δεξιάς (κυρίως) χειρός, ενώ ο Νικηφόρος εσειετο ολόκληρος, εδονείτο από ένθεο πάθος για την Δημοκρατία και η προτεταμένη δεξιά (κυρίως) «χείρ» και ο εκτεταμένος δείκτης συμβόλιζαν το ξίφος και την σφοδρότητα με την οποία ο Νικηφόρος με το ξίφος αυτό επιθυμούσε διακαώς να διατρήσει το αμαρτωλό και σεσηπός καθεστώς της ΕΡΕ και του παρακράτους της. Δικαίως, λοιπόν, προσδώσαμε σε παλαιότερο άρθρο μας στο Νικηφόρο το προσωνύμιο «εγχιέρανος Ζευσ διότι και αυτός (όπως ο Ζευσ) εξακόντιζε αστραπές και κεραυνούς για να πλήξει τους εχθρούς του λαού, την αμαρτωλή τριάδα δηλ. την ΕΡΕ, τα ανάκτορα και τον ξένο παράγοντα (συμπεριλαμβανομένων εντός όλων αυτών και των επίορκων και συνωμοτών αξιωματικών που αποτελούσαν τον ισχυρό βραχίονα στηρίξεως του διεφθαρμένου καθεστώτος.

3. Η περίτεχνη γραφίδα του Νικηφόρου και το μεγαλείο των «Ναξιακών Χρονικών»

3.1 Η περί την Γραμματική και το Συντακτικό της Ελληνικής Γλώσσης ανεραία συγκρότηση του Μανδηλαρά.

«Ο Νικηφόρος υπήρξε διαπρύσιος κήρυξ της απολυτρώσεως του εργαζόμενου από το ζυγό του κεφαλαίου», εγράψαμε στην εφημερίδα «ΚΟΡΩΝΙΔΑ» επί τη εκδόσει (από το περιοδικό «Αρχατός» και με επιμέλεια του **Νίκου Ι. Λεβογιάννη**⁴) του αναμνηστικού τόμου με τα 31 φύλλα (30 των «Ναξιακών Χρονικών και ενός των Κυκλαδικών Χρονικών»). Ο Νικηφόρος ήταν πάναγνος ιδεολόγος, θερμός παραστάτης στον ανθρώπινο πόνο, ευπροσήγορος και με ασίγηστη δράση και η ιερή φλόγα των πανανθρώπινων ιδανικών πυρπολούσε πάντοτε την καρδιά του. Κατά την δράση του συνδύαζε με αριστοτεχνικό τρόπο την τολμηρή πτήση με την ασφαλή προσγείωση. Από τις στήλες των «Ναξιακών Χρονικών» ανάβλυζε το πολύπτυχο δημοσιογραφικό του τάλαντο και η εν γένει στερεά συγκρότησή του, δημοσιογραφική και, εν γένει, πνευματική. Η εφημερίδα του ήταν ολιγοσέλιδη αλλά στο έπακρο μαχητική και ήταν ο φόβος και ο τρόμος του εν πολλοίς αμαρτίαις περιπεσόντος καθεστώτος της λαομίσητης ΕΡΕ. Στα μαύρα εκείνα χρόνια της κοινοβουλευτικής δικτατορίας της ΕΡΕ τα «Ναξιακά Χρονικά» εθέρμαιναν την ψυχή της υπόδουλης αγροτιάς και έγιναν η έπαλξη από την οποία ο Νικηφόρος μη φειδόμενος κόπων, πόρων και θυσιών, έδινε τον υπέρ πάντων αγώνα υπέρ των αδυνάτων και κατά της ολιγαρχίας του πλούτου.

Ο Νικηφόρος έγραφε και μιλούσε την-κατά τον ισόθεο Όμηρο- αμήτορα και θεαγωγό Ελληνική Γλώσσα (και δη τον καθαρεύοντα λόγο, μολονότι ήταν δημοτικιστής, όπως και ο Γεώργιος Παπανδρέου) ως εάν να είχε σπουδάσει και στην Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου. Ενίοτε χρησιμοποιεί πληθυντικό των πρωτοκλήτων ουσιαστικών με κατάληξη -αί. Στο Φ. 5 της 31^{ης} Μαΐου 1960 παραθέτει τον τίτλο: «Οι κ.κ. νομάρχης και δήμαρχος καταρτίζουν πομπώδη προγράμματα έργων κοινής ωφελείας που παραμένουν, όμως, απατηλαί υποσχέσεις». Αλλά και ο Γεώργιος Παπανδρέου, μολονότι υπέρμαχος του δημοτικισμού, χρησιμοποιεί στους δημόσιους λόγους του στη Βουλή και στους εξώστες τον καθαρεύοντα λόγο ως πλέον ακριβή. Στις 16 Φεβρουαρίου 1966 ο θρυλικός «Γέρος της Δημοκρατίας» ομιλών στην πλατεία Κλαυθμώνος και επευφημούμενος συνεχώς από ένα εκατομμύριο Αθηναίους λέγει: ...«Οι αποστάται δεν θα λογοδοτήσουν διότι δεν υπάρχουν. Θα λογοδοτήσει η ΕΡΕ. Διότι η ΕΡΕ είναι συνένοχος της εκτροπής και συνένοχος της εντροπής». Ο Νικηφόρος είχε σπουδάσει τα γραμματικά φαινόμενα (από τα αθάνατα συγγράμματα του πρυτάνεως των Ελλήνων γραμματολόγων Αχ. Τζαρτζάνου) σε τόσο βαθμό, ώστε ο προσεκτικός αναγνώστης των «Ναξιακών Χρονικών» ο γνωρίζων άριστα την ελληνική γλώσσα δεν θα ανεύρει γραμματικό λάθος. Και εάν ανεύρει ένα θα πρόκειται προφανώς περί τυπογραφικού. Στο φ. π.χ. 28 (11/4/1964) γράφει, αναφερόμενος στην νίκη της Ενώσεως Κέντρου στις 16/2/1964: «Αι δημοκρατικαί δυνάμεις κατήγαγον περιφανή θρίαμβον». Εδώ γνωρίζει ότι το μόνο ρήμα που αρμόζει στην πρόταση είναι το κατάγω του οποίου οι χρόνοι είναι: κατάγω – κατήγον – κατάξω – κατήγαγον – καταγήοχα – καταγήοχειν. Επίσης, το μόνο επίθετο που αρμόζει προ του θρίαμβου είναι το επίθετο περιφανής (θηλ. η περιφανής, ουδ. το περιφανές). Ο Δ. Δημητράκος, μάλιστα, στο Λεξικό του: «Νέο Λεξικό» όλης της Ελληνικής Γλώσσης» εκδ. 1956 και στη σελ. 681, στο λήμμα κατάγω, παραθέτει την στερεότυπη έκφραση: κατάγω θρίαμβον που σημαίνει: νικώ, θριαμβεύω και φυσικά το διαμεσολαβούν επίθετο ο περιφανής είναι αυτός που φαίνεται γύρω – γύρω δηλ. ο ολοφάνερος. Οι περισσότεροι δημοσιογράφοι σήμερα, δυστυχώς ακόμη και απόφοιτοι Ανωτάτων Σχολών, συγχέουν τα ρήματα κατάγω, παράγω, εξάγω, διάγω και άλλα παρόμοια με τα καταγάγω, παραγάγω, εξαγάγω, διαγάγω, ειλαμβάνοντες τα αμέσως προηγούμενα ως ρήματα χρόνου ενεστώτος οριστικής εγκλίσεως ενώ είναι αόριστοι δεύτεροι και δη

σε έγκλιση υποτακτική. Γι' αυτό ακούμε σήμερα στην τηλεόραση (και από αμαθή ως επί το πλείστον κοράσια) φράσεις όπως: «...Η Ελλάδα εξαγάγει λάδι βαμβάκι, καπνό...» ενώ το ορθόν βεβαίως είναι «...η Ελλάδα εξαγει...» ή το άλλο φαιδρό: «...σπείρα απήγε (!) χθες τον εφοπλιστή (δείνα) ενώ βεβαίως το γραμματικώς ορθό είναι «...σπείρα απήγαγε».

Άρτια και συνεκτική είναι και η συντακτική του κατάρτιση και η όλη συντακτική δομή των κειμένων του. Η συντακτική πληρότητα των φράσεων του αντικατόπτριζε και την καθαρότητα της σκέψης του, την πνευματική του διαύγεια και την εν γένει στερεά θεωρητική του συγκρότηση. Η σύνταξή του δεν εμφανίζει χάσματα, μάλιστα δε πολλές φορές εντυπωσιάζει με τη χρήση ελληνοπρεπών εκφράσεων όπως με την επιρρηματική μετοχή την έχουσα δηλ. όμως ιδιαιτέρως υποκείμενο – ήτοι όνομα που δεν ανήκει στην πρόταση, την οποία προσδιορίζει – και η οποία καλείται «απόλυτος» και εκφέρεται σε πτώση γενική⁵. Είναι η περίφημη «γενική απόλυτος» που αναλύει ο Μέγας Αχ. Τζάρτζανος στο Συντακτικό του (Αθήνα, 1980 σ. 158). Ιδού δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα που αλιεύσαμε μελετώντας τα «Ναξιακά Χρονικά». Στο φ. 4 (11/3/1960 σ.3) γράφει: «Περατωθεισών των αγορεύσεων το δικαστήριο εξέδωσε την απόφασίν του δι' ής ηθώθη ο κατηγορούμενος». Αναφέρεται στο γνωστό εργολάβο – από την υπόθεση του πνιγμού των δεκατριών εργατών στην Κωμιακή, την 4^η Σεπτεμβρίου 1958 – και καταδικασθέντα, πάλαι ποτέ, επί δοσιλογισμών, Αγουριδή.

Άλλη περίτεχνη έκφραση με τη χρήση της γενικής απολύτου χρησιμοποιείται στο φ. 19 (21-6-1961) και στην πρώτη σελίδα με υπέρτιτλο «Μεγαλειώδης θρίαμβος της αληθείας και του Ναξιακού λαού» και τίτλο: «Συντριβείσης της κατηγορίας περί δυσφημήσεως το μικτό κακουργιοδικείο Σάμου ηθώσε τον διευθυντή μας εκ της κατηγορίας ταύτης». Εδώ αναφέρεται στη μήνυση που είχε υποβάλει ο προστατευόμενος του Α. Πρωτοπαπαδάκη Νομάρχης Κυκλάδων Α. Λεβίδης κατά του Ν. Μανδηλαρά επί συκοφαντική δυσφημήσει και εξυβρίσει. Για να αναγνωσθούν σε έντυπο τέτοιες φράσεις σήμερα περιέχουσες την «γενικήν απόλυτον» ή να ακουσθούν από τηλεοράσεως πρέπει να καιροφυλακτεί κάποιος από όρθρου βαθέος έως βαθείας νυκτός!!! Επίσης, στο φ. 5 (31/3/1960) παραθέτει τον εξής τίτλο: «Οι κάτοικοι της πεδινής Νάξου και οι ησφαλισμένοι της πόλεως στερούνται ουσιαστικώς ιατρού». Παρατηρούμε ότι συντάσσει το ρήμα με γενική πτώση όπως εμπρέπει σε ρήματα στερήσεως, φειδούς, μνήμης, λήθης σημαντικά (κ.ά). Μάλιστα ο τίτλος αυτός παραπέμπει από πλευράς ουσίας σε μία πολύ παλαιά φράση του Γεωργίου Παπανδρέου, ο οποίος έλεγε και έγραφε: «...Εφ' όσον υπάρχουν άνθρωποι στερούμενοι άρτου, στέγης και ιατρού ουδείς δικαιούται να είναι πλούσιος...» Επιπροσθέτως, κάμνει ευρεία χρήση της κατηγορηματικής μετοχής (άγνωστης, σήμερα, στην πλειονότητα των επαγγελματιών δημοσιογράφων). Στο φ.6 (30/4/1960) γράφει: «Ηρχισεν λειτουργούσα η κλινική του κ. Μανωλά». Ο Νικηφόρος γνωρίζει άριστα ποια ρήματα συμπληρώνουν την έννοιά τους με τη λεγομένη κατηγορηματική μετοχή. Μεταξύ αυτών είναι και το αρχίζω και το αρχαιοπρεπές άρχομαι. Στο κεφάλαιο Γ' του Αστικού Κώδικος του Εμμ. Βουζικά περί φυσικών προσώπων και στο άρθρο 35 αναγράφεται: «Τό πρόσωπον άρχεται ύπάρχον άμα ως έτέχθη ζών, παύει δέ διά τοῦ θανάτου αύτοῦ».

Απόθμενος, επίσης, είναι, κατά τα προλεχθέντα και ο λεξιλογικός πλούτος του Νικηφόρου. Χρησιμοποιεί λέξεις (ρήματα, επίθετα, ουσιαστικά, επιρρήματα κ.λ.π) σπάνιας ακριβείας. Ο Νικηφόρος είναι λεξιθήρας υπό την έννοια ότι αναζητεί την ακριβέστερη λέξη η οποία θα αποδώσει κατά τρόπον πιστόν αυτό που έχει κατά νουν να γράφει ή να πει. Στα γραπτά του Νικηφόρου δεν θα απαντηθούν μέρη του λόγου (από τα ονόματα μέχρι τα επιφωνήματα) που το σημασιόμενο δεν θα προσδιορίζεται επακριβώς από το σημαίνον. Ο Νικηφόρος δεν θα έγραφε επί παραδείγματι: «ο δράστης (δείνα) αναζητείται από την Αστυνομία». Αλλά θα έγραφε καταζητείται. Διότι άλλη έννοια προσδιορίζει το αναζητώ και άλλη το καταζητώ. Το αναζητώ σημαίνει ζητώ εδώ και 'κει, ψάχνω, π.χ. αναζητήσεις του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού που ακούσαμε παλαιότερα στο ραδιόφωνο ή π.χ. ο δείνα «ανεχώρησε από το χωριό αναζητών καλλιτέραν τύχην στην Αθήνα». Αντιθέτως, το καταζητώ σημαίνει ζητώ κάποιον κατά του οποίου εκκρεμεί κατηγορία. Ο τελέσας π.χ. ένα έγκλημα καταζητείται, ήτοι διώκεται προκειμένου να συλληφθεί και να απαγγελθεί κατ' αυτού κατηγορία από την κατηγορούσα αρχή. Ο Νικηφόρος χρησιμοποιεί λέξεις κατανοητές στο (τότε) αναγνωστικό κοινό του αλλά αποσυρμένες, ως εφθαρμένα χαρτονομίσματα, σήμερα, από την κυκλοφορία. Είναι ευκολότερο να επιτύχει ένας σήμερα τον πρώτο λαχνό του Εθνικού λαχείου παρά να ακούσει ή να αναγνώσει μεγαλειώδεις εκφράσεις όπως απηνής (δηλ. σκληρός) διωγμός [«το ΤΕΒΕ άρχισε απηνή διωγμόν κατά των οφειλετών του εις Νάξον» (φ. 2, 27/1/1960)] ή επίσης ζείδωρος (δηλ. θερμουργός, ζεστή) πνοή και άλλες που χρησιμοποιούσε αυτό το δημοσιογραφικό φαινόμενο, αυτό το κινητό λεξιλογικό Θησαυροφυλάκιο που άκουε στο όνομα Νικηφόρος Μανδηλαράς⁶ !

3.2 Η θεματογραφία των Ναξιακών Χρονικών

Τα «Ναξιακά Χρονικά» είναι πληρέστατη δεκαπενθήμερη εφημερίδα και όπως γράφει στην προμετωπίδα της είναι ανεξάρτητη, πολιτική, οικονομική, φιλολογική και ειδησεογραφική. Κατ' αρχάς, το πνεύμα της ανεξαρτησίας διήκει δι' όλων των σχολίων και των άρθρων του Νικηφόρου. Μάλιστα, ο Μανδηλαράς σεμνύεται γιαυτό, δηλαδή για την ανεξαρτησία (προσοχή! όχι για την ουδετερότητα) της εφημερίδας του και μας υπενθυμίζει ένα ορισμό ο οποίος προσφυώς εδόθη για τον επιτυχημένο δημοσιογράφο: **«Ο επιτυχημένος δημοσιογράφος δεν είναι τόσο εκείνος που γράφει καλά, όσο εκείνος που δεν γίνεται όργανο κανενός».**

Όπως εμφανίζεται στο στατιστικό παράρτημα και στα σχήματα 1, 2 και 3 – τα οποία εσχεδιάσθησαν επί τη βάσει αμερολήπτου ολιγοπληθούς δείγματος και με κριτήριο όχι την έκταση αλλά την συχνότητα εμφανίσεως των επί μέρους θεματικών ενοτήτων- η δομή της εφημερίδος είναι τέτοια που καλύπτει παν ό,τι ενδιαφέρει ένα άνθρωπο της εποχής εκείνης τουτέστιν από την τοπική

επικαιρότητα (με ειδήσεις, σχόλια, άρθρα, επιφυλλίδες, κοινωνικά, οικονομικά, εργατικά, νομικές αναλύσεις, καλλιτεχνικά, λαογραφικά κ.ά.) μέχρι την κατάσταση στην οποία ευρίσκοντο τα πολιτικά πράγματα στην Ελλάδα και το διεθνές πολιτικό και οικονομικό γίνεσθαι, η παγκόσμια ειρήνη κ.ά. Η πλειονότητα, βεβαίως, της δημοσιογραφικής ύλης του αναφέρεται σε τοπικά θέματα για τούτο και ο Νικηφόρος χαρακτηρίζει την εφημερίδα του όργανο του Ναξιακού Λαού και μόνο με το φ. 1 (16/9/1966) (το οποίο έμελλε να είναι και το μοναδικό) εξακτινώνει, έτι περαιτέρω, το ειδησεογραφικό ενδιαφέρον του και πέραν της Νάξου για ολόκληρο, τουτέστιν, το κυκλαδικό πολύνησο. Στο κυκλικό διάγραμμα 1 και στο υπ' αριθμόν 2 (που δηλοί την διάρθρωση της ύλης των *εσωτερικών* γενικών πολιτικοοικονομικών και τοπικών θεμάτων), άπαντα τα ποσοστά αθροιζόμενα ισούνται -όπως είναι φυσικό- με το 100, ενώ τούτ' αυτό συμβαίνει και με το κυλινδροειδές γράφημα 3, το οποίο απεικονίζει την δομή της ύλης των τοπικών(ναξιακών και κυκλαδικών) προβλημάτων

Ιστορική είναι η καυστική στήλη του «'Ετσά κι αλλιώς κι' αλλιώτικα» στην οποία δυο «εικονικοί» χωριανοί, (που θα ηδύναντο να είναι κάποιιοι από εμάς), ο Μιχάλης που είναι βιοπαλαιστής στην Αθήνα και ο Γιώργης που παραμένει στα πάτρια εδάφη, ανταλλάσσουν επιστολές στο τοπικό λεκτικό ιδίωμα και διεκτραγωδούν τα δεινά τους, ο μεν Μιχάλης για τα βάσανα της ξενιτιάς στην απρόσωπη πρωτεύουσα, ο δε Γιώργης για την εξαθλίωση του αγρότη και την ερήμωση της υπαίθρου.

Μεγάλα θέματα με τα οποία ασχολείται ο Νικηφόρος από δεκαπενθήμερο σε δεκαπενθήμερο είναι το άλυτο σμυριδικό πρόβλημα με εκείνο το περισπούδαστο άρθρο: «Ο άταφος νεκρός», η εγκατάλειψη του αγροτικού κόσμου, η συνεχώς εξαπλούμενη πενία, η ερήμωση των χωριών, η αθλιότητα στα δίκτυα υποδομών (όπως φως, νερό, δρόμοι, τηλέφωνα), η ακτοπλοϊκή σύνδεση με τον Πειραιά και άλλους λιμένες, η σύνταξη του ΙΚΑ και η σύνταξη των αγροτών, η Ναξιακή παροιμία της Αθήνας και η αρξάμενη από τη δεκαετία του 1960 δημογραφική αποφίλωση της υπαίθρου, τα όργια παρανομιών που διαπράττουν τα μίσθαρνα όργανα της ΕΡΕ στη Νάξο και στις Κυκλάδες, η άσκηση δριμύτατης κριτικής εναντίον του Κυκλαδάρχη Α. Πρωτοπαπαδάκη και των κομματαρχών του, τους οποίους θεωρεί υπεύθυνους για τα δεινά του τόπου, η συμφωνία συνδέσεως Ελλάδος – ΕΟΚ (το 1961, με υπογραφή του τότε υπουργού Συντονισμού Α. Πρωτοπαπαδάκη) με την οποία προφητικά αποφαινεται ότι η Ελλάς είναι μπροστά στα στόματα των θηρίων, η φύση της ΕΟΚ την οποία (πάλι προφητικά) αποκαλεί ληστρικό κατασκευάσμα των δυτικών μονοπωλίων. Ασχολείται συχνά με τους εργολάβους οι οποίοι λυμαίνονται τον τόπο επιτυγχάνοντες, συνήθως, με παράνομα μέσα και αθέμιτους τρόπους την ανάληψη εκτελέσεως

δημοσίων έργων, σφυροκοπεί ανηλεώς τη φαυλότητα του φαυλεπίφραυλου καθεστώτος της συμμορίας που φέρει τον τίτλο ΕΡΕ, ενώ στόχος του άμεσος και ευθύς είναι το τριδύμο Αρ. Πρωτοπαπαδάκη – Λεβίδη (Νομάρχης Κυκλάδων τότε) – Αγουριδίδη (ευνοούμενος του Λεβίδη). Ασχολείται, επίσης, πολύ με τους συλλόγους των Αθηνών δηλ. με τους ομφάλιους λώρους που συνδέουν την ναξιακή παροιμία με τη γενέθλια γη και συχνά – πυκνά στη στήλη «φωνή λαού» δίδει το λόγο σε απλούς ανθρώπους, αγρότες, εργάτες κ.ο.κ., οι οποίοι εξιστορούν το άφατο δράμα που βιώνουν υπό το καθεστώς της εσωτερικής κατοχής που ενσαρκώνει το διεφθαρμένο καθεστώς της ΕΡΕ. Ο Νικηφόρος, όμως δεν φείδεται και αυστηρής κριτικής και κατά του Αντ. Μπαρότση, εναντίον του οποίου βάλει μετά τον θρίαμβο της Ενώσεως Κέντρου της 16^{ης} Φεβρουαρίου 1964 διότι ολιγωρεί και η συμβολή του στην επίλυση των χρονιζόντων διαφόρων ζωτικής σημασίας προβλημάτων των Κυκλάδων είναι αρνητική.

Στα κείμενά του ο Νικηφόρος ασχολείται με τη Νάξο ως σύνολο αλλά και με ένα ένα χωριό κεχωρισμένως. Πυκνές είναι οι αναφορές του στην Κωμιακή, την όμορη προς την ιδιαίτερη πατρίδα του κωμόπολη προς την οποία, όπως και προς τους Κωμιακίτες και τον φιλοπρόοδο Σύλλογο Κωμιακίων τρέφει ιδιαίτερη εκτίμηση. Ακροθιγώς–λόγω φυσικά ελλείψεως χώρου – ασχολείται με τα μεγάλα ζητήματα των Κυκλάδων ενώ αναλύει με επιστημονική ακρίβεια την εν Ελλάδι κρατούσα πολιτική και οικονομική κατάσταση ει παραλλήλου προς τα διαδραματιζόμενα σε ολόκληρο τον πλανήτη. Γράφει την εφημερίδα μόνος σχεδόν και τα σχόλια του και τα άρθρα του είναι τόσο βαθυστόχαστα ώστε ένας αναγνώστης πρέπει να αναλώσει φαιά ουσία, κόπο και χρόνο για να κατανοήσει σε βάθος (όχι από απόψεως γραμματικής ή συντακτικού⁷) τα μεστά ουσίας και περιεχομένου μηνύματα του Νικηφόρου. Γι' αυτό και σήμερα βάσει της κτηθείσης από δεκαετιών πείρας μας, μια εφημερίδα κρίνεται αβαθής, ρηχή και ασήμαντη αν δύναται να αναγνωσθεί εντός... τριών μόνο λεπτών της ώρας.

Ο Μανδηλαράς, επίσης, αν και άτεγκτος με τους εχθρούς του λαού τηρεί από το πρώτο μέχρι το τελευταίο φύλλο, κατά τρόπο πιστό, την δημοσιογραφική δεοντολογία, παραχωρώντας χώρο πολύτιμο προς όσους διαφωνούν με αυτόν να εκθέσουν- εν ανέσει- τις απόψεις τους.

3.3 Τα διαπιστευτήρια του στη δημοσιογραφική επιστήμη

Όπως ελέχθη ο Νικηφόρος γράφει σύμφωνα με τις επιταγές και τους νόμους της δημοσιογραφικής επιστήμης και της επιστημονικής δημοσιογραφίας. «Γῶ καιρῶ ἐκείνῳ, δεν υπήρχαν πανεπιστημιακές δημοσιογραφικές σχολές. Ο Νικηφόρος, όμως, με τα θεϊκά χαρίσματά του και το δυσθεώρητο βάθος της σκέψεώς του ε γνώριζε τους νόμους που διέπουν εν γένει το δημοσιογραφείν ώστε ήταν ένας δημοσιογράφος – επιστήμων χωρίς ακόμη τότε να έχει αναχθεί σε επιστήμη η Δημοσιογραφία και να διδάσκεται (όπως σήμερα) σε πανεπιστημιακό επίπεδο. Βασιζόμενος στο ερευνητικό του δαιμόνιο δεν αναμένει να του προσφερθεί έτοιμη η είδηση αλλά

την αναζητεί μετατρεπόμενος-την εποχή εκείνη-στον δεινότερο ειδησεολόγο (reporter) της εποχής του. Οι ειδήσεις όλες στα «Ναξιακά Χρονικά» έχουν εκρηκτικό ενδιαφέρον· άλλωστε αυτό είναι είδηση: Γεγονός δημοσιεύσιμο που ενδιαφέρει πολλούς ανθρώπους και, βεβαίως, η σημαντικότητα της ειδήσεως είναι συνάρτηση της ιδιότητας της εκρηκτικότητας (και όχι μόνο) που περιέχει. Ο τρόπος γραφής του Νικηφόρου είναι τέτοιος ώστε να πληρούνται και οι οκτώ ιδιότητες αυτής, ήτοι: η επικαιρότητα, η εγγύτητα, η σπουδαιότητα, η παραδοξότητα, η εκρηκτικότητα, η εκκρεμότητα, η συγκίνηση και η συνέπεια.

Επίσης, γράφει κατά υποδειγματικό τρόπο την «αρχή» της ειδήσεως ακολουθών τον νόμο της λεγόμενης ανεστραμμένης πυραμίδας, ήτοι επιδιώκει με τις πρώτες λέξεις να προκαλέσει αμέσως ισχυρή εντύπωση σ' εκείνον ο οποίος θα αναγνώσει το κείμενό του και τον ωθεί να το αναγνώσει μέχρι τέλους.

Επιπροσθέτως, ο τρόπος που παρουσιάζει την είδηση απαντά σ' αυτά που σύγχρονοι δημοσιογράφοι αποκαλούν 5W's δηλαδή: 1. Ποιος; (who). 2. Τι; (what). 3. Πότε; (when). 4. Πού; (where). 5. Πώς; [ή γιατί;](why). Από τις δέκα ειδήσεις, οι επτά αρχίζουν το κείμενό τους μ' αυτή την σειρά. Τούτ' αυτό ισχύει και για την τιτλοδοσία σε κείμενα ειδήσεων.

Ο Νικηφόρος είναι και ο ειδησεογράφος και ο επαναγράφων την είδηση (για να περικόψει τυχόν περιττά στοιχεία, αφού «ο καλός δημοσιογράφος είναι εκείνος που γνωρίζει να γράφει... κόβοντας» δηλ. ο rewriter). Είναι, επίσης, ταυτοχρόνως και ο αρχισυντάκτης αυτός που δομεί την ύλη, καθορίζει ποια θέματα να προβληθούν και τιτλοδοτεί τις ειδήσεις, τα άρθρα και τα σχόλια. Οι τίτλοι που θέτει ο Νικηφόρος είναι πολλές φορές πιο σημαντικοί και από τις ίδιες τις ειδήσεις στις οποίες αναφέρονται διότι τους γράφει κατά τέτοιο τρόπο ώστε να αποσπών αμέσως την προσοχή του αναγνώστη, να δίνουν αμέσως την ουσία της ειδήσεως, να είναι συγκεκριμένοι και να μην αρμολίζουν σε άλλη είδηση και εν τέλει ο τίτλος να λέει εν συντομία την είδηση. *Ιδού μερικά εύγλωττα παραδείγματα: Στο φ. 9 (10 Ιουλίου 1960) αναφερόμενος στον εμπαιγμό των κατοίκων του χωριού Μέση της Νάξου από τους ιδιαιτέρους του υπουργού Αριστ. Πρωτοπαπαδάκη, αναφορικός προς την αναγκαιότητα κατασκευής αυτοκινητόδρομου στην περιοχή τους, τιτλοδοτεί την είδηση ως εξής:*

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΦΙΧΘΗ (την 3^{ην} Ιουλίου 1960) ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΜΑΞΙΤΗΝ ΟΔΟΝ

Όπως παρατηρούμε ο τίτλος είναι πλήρης και απαντά και στα 5W' s κατά την κλασική (ήτοι, πλέον διαδεδομένη) σειρά δηλαδή:

ΠΟΙΟΣ ή **ΠΟΙΑ**; ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ

ΤΙ; ΑΦΙΧΘΗ

ΠΟΤΕ; ΤΗΝ 3^{ΗΝ} ΙΟΥΛΙΟΥ 1960

ΠΟΥ; ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΓΙΑΤΙ; ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΜΑΞΙΤΗΝ ΟΔΟΝ

Βεβαίως, αυτό δεν τηρείται δογματικά. Αναλόγως της περιπτώσεως, η αρχή της ειδήσεως δύναται να είναι πότε – τι – ποιος – που – γιατί.

Ιδού ένα παράδειγμα από το φ. 6 (30-4-1960) των «Ναξιακών Χρονικών»

ΠΟΤΕ; την 19^{ην} Απριλίου

ΤΙ; αφίχθη

ΠΟΙΟΣ; ο Υδρολόγος κ. Αρώνης

ΠΟΥ; στη Νάξο
ΓΙΑΤΙ; για να διαπιστώσει τυχόν τοποθεσίες στις οποίες
πιθανολογείται η ύπαρξη αρκίτου νερού.

Ιδού και ένα άλλο παράδειγμα τίτλου με αρχή το « ΤΙ; » (από το φ.4, 11/3/1960): ΙΔΡΥΕΤΑΙ
ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΩΜΙΑΚΙΤΩΝ

ΤΙ; ΙΔΡΥΕΤΑΙ

ΠΟΙΟΝ; ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΝ ΤΑΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΩΜΙΑΚΙΤΩΝ

ΠΟΤΕ; Εφ' όσον δεν προσδιορίζεται χρόνος, ευκόλως
εννοείται ο περί την αναγραφή της ειδήσεως χρόνος.

ΠΟΥ; Οίκοθεν νοείται (στην έδρα του συλλόγου στην Αθήναι)

Παράδειγμα με αρχή το ΠΩΣ; «Με ελπίδα και αποφασιστικότητα ο κόσμος υποδέχεται τον
καινούργιο χρόνο». (φ. 1, 12/1/1960)

ΠΩΣ; ΜΕ ΕΛΠΙΔΑ

ΠΟΙΟΣ; Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΤΙ; ΥΠΟΔΕΧΕΤΑΙ

ΠΟΤΕ; Εννοείται τώρα δηλ. επί τη εισόδω στο έτος 1960.

ΠΟΥ; Εννοείται (από το κείμενο) σε όλο τον Πλανήτη.

Παράδειγμα με αρχή το ΠΟΥ; «Από την Κωμιακή ζητούν μόνο ψήφους» (φ. 14, 3/12/1960).

ΠΟΥ; ΣΤΗΝ ΚΩΜΙΑΚΗ

ΠΟΙΟΙ; Εννοείται (από το κείμενο) οι πολιτικοί

ΤΙ; ΖΗΤΟΥΝ ΨΗΦΟΥΣ

ΠΟΤΕ; Εννοείται...κατά τον περί την αναγραφή της ειδήσεως χρόνο.

ΓΙΑΤΙ; Εννοείται μόνο για να επανεκλεγούν!

Γενικώς, τόσο στον τίτλο όσο και στο κείμενο δύνανται από τα συμφραζόμενα να εννοούνται τα
περίφημα 5W's. Όμως, δεν νοείται οίκοθεν τι...εννοεί υπεύθυνος εφημερίδας της Νάξου
(εκδιδομένης στην Αθήναι) όταν δίδει σε κείμενό του τον ομιχλώδη, αόριστο, αδόκιμο,
αντιδημοσιογραφικό και ουδέν σημαίνοντα τίτλο :

«ΕΝ ΔΡΑΣΕΙ»

(και ακολουθεί το κείμενο): « Κατά τη διάρκεια σύντομης συνάντησης με τον Πρωθυπουργό της
Χώρας, ο Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας..... κ^{ος} (δείνα) συνομίλησε με τον κ. Σημίτη σε

φιλικό κλίμα και του απηύθυνε άλλη μια φορά πρόσκληση για να επισκεφθεί τη Νάξο». «Μια τέτοια πρόσκληση –συνεχίζει ο συντάκτης – προέρχεται από τους απλούς πολίτες που εκπροσωπούνται στους συλλόγους και γι' αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, τόνισε ο κ^{ος} (δείνα) στον Πρωθυπουργό». Ο τίτλος όσο και το κείμενο πάσχουν (δημοσιογραφικώς) δεινώς :

Το «ΠΟΙΟΣ»; όντως (και ορθώς) αναγράφεται και είναι ο Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας.

Το «ΤΩ»; επίσης αναγράφεται και είναι : «συνομίλησε με τον Πρωθυπουργό» κτλ.

Το «ΠΟΤΕ»; δεχόμαστε (αν και από πουθενά δεν προκύπτει) ότι η ιστορική αυτή συνάντηση έγινε περί τον, κατά την αναγραφή της ειδήσεως, χρόνο.

Το «ΓΙΑΤΙ»; για να επιδώσει πρόσκληση στον κ. Σημίτη να επισκεφθεί τη Νάξο.

Απομένει το μέγα ερώτημα : **ΠΟΥ συνηντήθησαν οι δύο άνδρες;** και υπό ποιες συνθήκες; Διότι μια συνάντηση του προέδρου της κυβερνήσεως με κάποιον θεσμικό φορέα, έστω και ιδιωτικού αξιώματος (όπως είναι ο αντ/δρος μιας Ομοσπονδίας συλλόγων ή ο πρόεδρος του εμπορικού συλλόγου Αθηνών π.χ.) αποτελεί είδηση (έστω και ψιλή), κατά τον δοθέντα ορισμό και αναγράφεται στον Τύπο ή (και) εκφωνείται από ραδιοφώνου ή τηλεοράσεως. Για τα τοπικά δε ΜΜΕ της Νάξου η είδηση αυτή είναι πολύ ενδιαφέρουσα διότι πληρούται η Αρχή της Εγγύτητας, δηλ. με άλλους λόγους ενδιαφέρει περισσότερο τους Ναξιώτες και καθόλου τους Κερκυραίους. Παραμένει, ακόμη, ανεξιχνίαστο εάν συνηντήθησαν στο Μέγαρο Μαξίμου ή αλλαχού εντός ή εκτός των ορίων της επικρατείας της χώρας!

Επίσης, η σελιδοποίηση των «Ναξιακών Χρονικών» είναι υποδειγματική διότι ελικύει την προσοχή του αναγνώστη, ιεραρχεί τις ειδήσεις από πλευράς σπουδαιότητας και δείχνει στον αναγνώστη το γεγονός της ημέρας. Προβάλλει τα καλύτερα θέματα στο πάνω μισό της πρώτης σελίδας, διατηρεί τη συμμετρία της σελίδας με τίτλους που δεν συγκρούονται «προς αλλήλους», ενώ θέτει την πιο σημαντική είδηση πάνω και δεξιά σε κάθε σελίδα διότι εκεί στρέφεται, πρώτα, ο οφθαλμός του αναγνώστη. Τέλος, τα άρθρα και τα σχόλια του που είναι και η συνείδηση και η «γραμμή» κάθε εφημερίδος είναι, όντως, για φροντιστήριο. Με τα άρθρα του ερμηνεύει τα γεγονότα, εισέρχεται στο βάθος τους και επιδιώκει να εξαχθούν χρήσιμα διδάγματα από αυτά. Η αιχμή του δόρατος των άρθρων είναι οι τίτλοι που έδινε. Τίτλοι όπως: «Ο Άταφος Νεκρός», «Και σεις οι μικροί κομματάρχαι; ...», «Άλλο Λαός και άλλο κλίμα», «Η ΕΟΚ ληστρικό κατασκευάσμα των Δυτικών Μονοπωλίων» θα μείνουν ιστορικοί και θα αποτελούν κειμήλια στην επιστήμη του Δημοσιογραφείν.

Ο Νικηφόρος λόγω της εγγενούς ευστροφίας πνεύματος που τον διακρίνει γράφει συχνά με εύθυμη διάθεση η οποία ενέχει άιακη ειρωνεία και σαρκιασμό μετά συμπαθείας όπως π.χ. «Ο

Μάρτης ... ημάρτησε» (αναφερόμενος στον (τότε) Υπουργό Βιομηχανίας, φ. 7, 10/6/1966) ή το αμίμητο: «Οι Αγερσανιώτες υπεδέχθησαν... ιδιαίτέρως τον κ. ιδιαίτερο» στο φ. 13, 10/10/1960. (Εδώ αναφέρεται στην υποδοχή ενός από τους ιδιαίτερους του Α. Πρωτοπαπαδάκη ο οποίος επισκεφθείς το Αγερσανί σχεδόν εξεδιώχθη, παρακληθείς μάλιστα με έντονο ύφος να διαβιβάσει στον κ. Υπουργό ότι «δεν πρέπει να τολμήσει να πατήσει το πόδι του στο χωριό εφ' όσον παραμένουν άλυτα τα προβλήματά τους». Σε άλλο κείμενο του (φ. 2 Ιαν. 1960) αναφερόμενος στις πομπώδεις διακηρύξεις του Πρωτοπαπαδάκη ότι έχουμε σταθερή δραχμή, επικαλείται ένα απλό άνθρωπο του λαού που έδωσε την εξής αποστομωτική απάντηση στον Υπουργό Συντονισμού: «Η δραχμή είναι γερή αλλά δεν έχουμε φράγκο στην τσέπη μας...». Επίσης στο φ. 24 της 14/10/1963 γράφω τις αναμνήσεις του από τις εκλογές της βίας και της νοθείας του 1961 λέγει ότι όταν μιλούσε στα Αγκίδια (ως υποψήφιος του ΠΑΜΕ) κάποιος τον διέκοψε και τον παρεκάλεσε να πει κάτι και για την ... κενή αγορά (ο αγρότης προφανώς δεν είχε συνειδητοποιήσει ότι το ορθό ήταν κοινή αγορά) και γράφει ο Νικηφόρος στο τέλος του σχολίου του: «πολλή σοφία εις ένα σφάλμα...»

3.4 Δείγματα της επιστημονικής δημοσιογραφίας

στα «Ναξιακά Χρονικά»

Το γεγονός ότι ο Νικηφόρος κατείχε άριστα τα μυστικά της επιστημονικής δημοσιογραφίας καταδεικνύεται από δύο κείμενα του: Στο πρώτο με τίτλο: «Πρόοδος ή οπισθοδρόμηση; », που αποτελεί επιφυλλίδα του πρώτου φύλλου (12/1/1960) επιδεικνύω γνώσεις οικονομολογικές που θα εξήλευαν και κάτοχοι του Νόμπελ της οικονομίας και αναφερόμενος στην διατυμπανιζόμενη από το καθεστώς πρόοδο, αποδεικνύει με ένα απλό αριθμητικό παράδειγμα ότι η πρόοδος αυτή είναι μύθος και ότι εν τη ουσία σημειώνεται οπισθοδρόμηση. Ο Νικηφόρος αντικρούει την χυδαία αστική πολιτική οικονομία με ένα μαστιγωτικό επιχειρημα : Λέγει, επί παραδειγματι, ότι ένας Ναξιώτης το 1960 είχε μεγαλύτερο βιοτικό επίπεδο (δηλ. αγαθά, φως, ραδιόφωνο κ.ά) έναντι του 1940 που είχε πολύ χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο. Αλλά για να κριθεί εάν το βιοτικό επίπεδο ενός λαού έχει σε κάποια εποχή ανέλθει ή κατέλθει ή έχει μείνει στάσιμο πρέπει να γίνει «δυναμική» και όχι στατική σύγκριση. Πρέπει δηλ. να λάβουμε υπ' όψιν τις ανάγκες της κάθε εποχής και με αυτές να συγκρίνουμε ως κοινωνικό σύνολο, (όχι ως άτομα μεμονωμένα) τον υπάρχοντα πλούτο μας. Έστω, λέγει στο παράδειγμα, ότι το 1940 βαθμολογείται ο Γενικός πολιτισμός με 100, δηλ. η εν γένει πρόοδος στην επιστήμη, στην τεχνολογία και στα παρεχόμενα στον άνθρωπο μέσα οδηγεί σε βαθμό 100. Έστω, τώρα, ότι η αντίστοιχη βαθμολογία για ένα Αγερσανιώτη είναι 1 άρα η σχέση του Αγερσανιώτη προς τον γενικό πολιτισμό είναι 1/100. Έστω τώρα ότι το 1960 δηλ. μετά 20 έτη, η πρόοδος του Αγερσανιώτη έφθασε στο 20 στη νοητή αριθμητική κλίμακα της προόδου δηλ.

μετεβλήθη 20 φορές προς τα πάνω. Ναι, αλλά ο γενικός πολιτισμός δηλ. η εν γένει πρόοδος με τις ιλιγγιώδεις τεχνολογικές εξελίξεις και την πληθώρα των παραγομένων αγαθών και άρα την ιλιγγιώδη κλιμάκωση των αναγκών της κοινωνίας να γευθεί τους καρπούς της προόδου, έφθασε από 100 το 1940 στο 100.000 το 1960, άρα, ο βαθμός του γενικού πολιτισμού χιλιαπλασιάστηκε. Η σχέση του Αγερσανιώτη προς τον Γενικό Πολιτισμό το 1940 ήταν 1 προς 100, ενώ τώρα δηλ. το 1960 είναι 20 προς 100.000 δηλ. 1 προς 5.000. Με άλλους λόγους το 1940 ο Αγερσανιώτης είχε 100 ανάγκες να ικανοποιήσει, αλλά τα χρήματα που ελάμβανε του επέτρεπαν να ικανοποιεί μόνο μία ανάγκη. Αντιθέτως, το 1960 οι ανάγκες του γενικού πολιτισμού, αυτές δηλ. που γεννώνται αφεύκτως από την τεχνολογική πρόοδο ευρίσκονται σε νοητή αριθμητική κλίμακα όχι στον αριθμό 100 αλλά στον αριθμό 100.000, όμως τα χρήματα που λαμβάνει ο Αγερσανιώτης αρκούν να ικανοποιήσει μόνο τις 20 !!! ($20/100.000=1/5.000$).

Αποδεικνύει δηλ., ο Νικηφόρος με απαστράπτουσα οικονομολογική σκέψη και χωρίς την χρήση δυσνόητων, για τους πολλούς, μαθηματικών εξισώσεων και πολύπλοκων οικονομομετρικών υποδειγμάτων ότι η ευημερία ενός λαού δεν είναι μόνο συνάρτηση των, σε κάθε εποχή, απολαμβανομένων αγαθών (στατική σύγκριση), αλλά και του οσημέραι γιγαντούμενου κύματος των μη δυναμένων να ικανοποιηθούν αναγκών, τις οποίες (και υπό την επίδραση της υποβλητικής διαφημίσεως) γεννά ατελευτήτως το Σύστημα (δυναμική σύγκριση⁸).

Στο δεύτερο παράδειγμα, σφυροκοπεί τον Α. Πρωτοπαπαδάκη ο οποίος εδήλωσε στη Βουλή ότι με το πενταετές πρόγραμμα το μέσο εισόδημα του Έλληνα (το κατά κεφαλήν ΑΕΠ) θα ανέλθει από 8.000 δραχ. σε 12.000 δραχ. σε πέντε έτη. Ναι, λέγει ο Νικηφόρος θα αυξηθεί το εισόδημα αλλά όχι όλων των Ελλήνων αλλά μιας χούφτας 500 οικογενειών της ολιγαρχίας του πλούτου διότι δεν είναι δυνατόν να αθροίζουμε το εισόδημα του Ωνάση και ενός αγρότη, να διαιρούμε διά δύο και να προκύπτει μέσος όρος τον οποίο ο αγρότης δεν θα μπορούσε να δει ούτε «κατ' όναρ». Έστω ότι έχουμε σε μια χώρα 1.000 κατοίκους και το εισόδημα όλης της χώρας είναι 10.000 ευρώ. Ας υποθέσουμε ότι από τους 1.000 κατοίκους οι πέντε είναι η κοινωνική τάξη της οικονομικής ολιγαρχίας οι πλουτοκράτες και οι 995 είναι η τάξη των πτωχών (μισθωτοί, συνταξιούχοι, μικροεπιχειρηματίες, άνεργοι κ.ο.κ.). Έστω τώρα ότι τα ετήσια εισοδήματα που δηλώνουν οι 5 πλουτοκράτες είναι 9.900 ευρώ και τα δηλούμενα ετήσια εισοδήματα των 995 φτωχών είναι μόλις 100 ευρώ. Εάν αθροίσουμε τα 9.900 ευρώ των 5 πλουτοκρατών με τα 100 ευρώ των 995 φτωχών θα έχουμε $9.900 + 100 = 10.000$ ευρώ. Εάν τώρα διαιρέσουμε αυτά τα 10.000 ευρώ με τον αριθμό 2 που όπως είπαμε είναι οι δυο κοινωνικές τάξεις τότε προκύπτει μέσο εισόδημα = 5.000 ευρώ που είναι ο μέσος όρος καθεμιάς από δύο κοινωνικές τάξεις. Ή, όπερ και χειρότερο, εάν αθροίσουμε το

εισόδημα ενός μεγαλοεφοπλιστή που είναι έστω 10.000 ευρώ και ενός ανέργου που έχει εισόδημα μηδέν, τότε σύμφωνα με τη στατιστική ο μέσος όρος του εισοδήματος γι' αυτούς τους δύο είναι : $10.000 + 0 = 10.000$ και διαιρούμενο αυτό διά του δύο (2) μας δίνει 5.000 ευρώ! Δηλ. ο άνεργος παίρνει από τη Στατιστική 5.000 ευρώ και από τη ζωή τίποτε !!! Η εσφαλμένη χρήση του απλού μέσου αριθμητικού διευκολύνει τους παραχαράκτες των στατιστικών στοιχείων αφού αυτή η παράμετρος (**τάσεως**) είναι αξιόπιστη τότε και μόνο τότε εφ' όσον η μεταβλητή (εισόδημα, εν προκειμένω,) είναι απηλλαγμένη ακραιών τιμών. Αντιθέτως, στην επιστήμη της στατιστικής αναλύσεως υφίστανται και άλλα μέτρα (**θέσεως και διασποράς**) όπως είναι η αποκαλούμενη διάμεσος, τα τεταρτημόρια και ο συντελεστής Gini με τα οποία (μέτρα) εκτιμάται καλλίτερα η έκταση της ανισοκατανομής του Εθνικού Εισοδήματος.

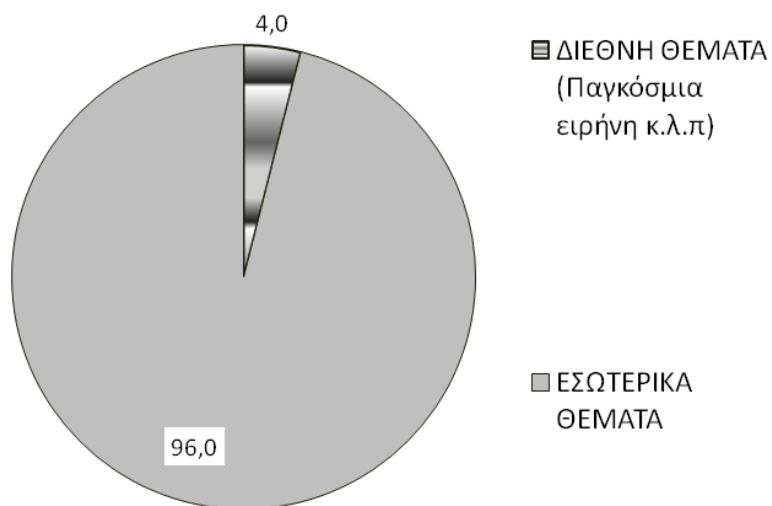
4. Επίλογος

Καθ' ημάς ο Νικηφόρος βάσει των προπεριγραφέντων στην μακροσκελή εργασία μας είναι ο δεινότερος ρήτωρ που εγέννησε ποτέ η νεωτέρα Ελλάς μαζί με τον Γεώργιο Παπανδρέου. Ως δημοσιογράφος δε, υπερέχει έναντι και του καλλίτερου επαγγελματία δημοσιογράφου της νεωτέρας Ελλάδος. Νομίζουμε ότι θα δεν γεννηθεί εις τους αιώνες τέτοιος άνθρωπος προικισμένος από τη Θεία Οικονομία με τέτοιες αρετές και τόσα χαρίσματα⁹. Γι' αυτό προτείνουμε (προκειμένου το έργο του να μείνει ως ιερή παρακαταθήκη για τις μέλλουσες γενεές) οι μεν ομιλίες του (όσες έχουν διασωθεί) να αναπαραχθούν και να διανεμηθούν σε ευρύτατο κύκλο ανθρώπων, τα δε «Ναξιακά Χρονικά» να αναρτηθούν ως έχουν στο διαδίκτυο και να παραμείνουν εκεί στον αιώνα τον άπαντα. Εάν η Ένωση Κυκλαδικού Τύπου είχε ιδρυθεί το 1960 είναι βέβαιο ότι ο Νικηφόρος θα ήταν κατά σπουδαιότητα το πρώτο τη τάξει μέλος, αδιαμφισβήτητος πρωταγωνιστής και ηγέτης της. Για τούτο υποβάλλουμε την πρόταση στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ενώσεως Κυκλαδικού Τύπου (ΕΚΥΤ) όπως, σε Γενική Συνέλευση του σωματείου, απονεμίει μεταθανατίως το ΑΡΙΣΤΕΙΟ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ στον ΝΙΚΗΦΟΡΟ ΜΑΝΔΗΛΑΡΑ.

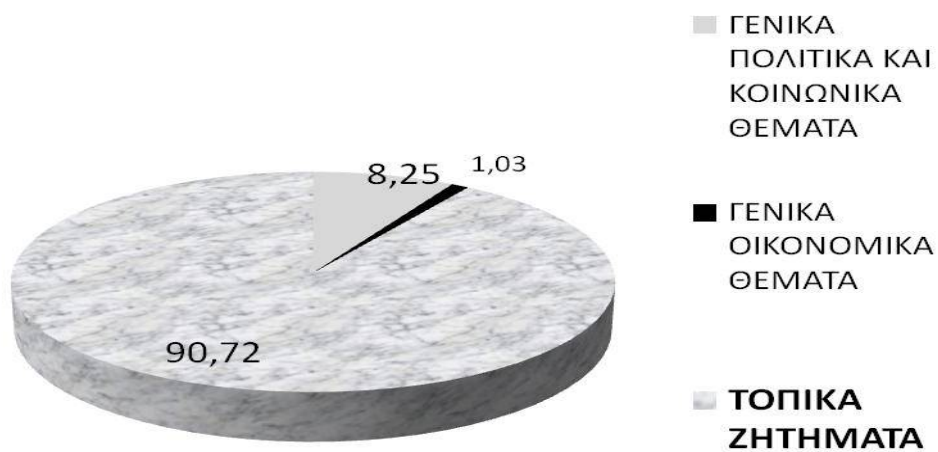
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

Η ΔΙΑΦΡΩΣΗ ΤΗΣ ΥΛΗΣ ΤΩΝ ΝΑΞΙΑΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ

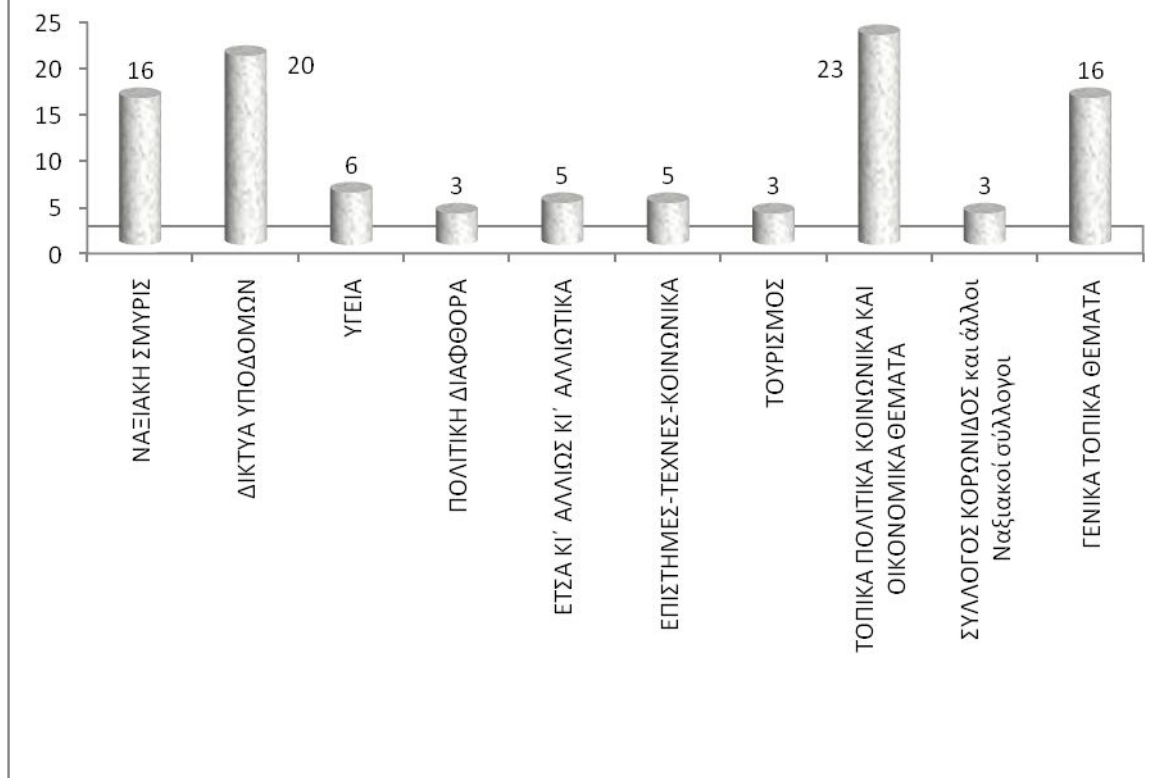
Γράφημα 1. Διάρθρωση (%) της ύλης με κριτήριο την ιδιότητα της εγγύτητας των θεμάτων

Γράφημα 2. Διάρθρωση (%) της ύλης με κριτήριο την αναφορά σε γενικά και τοπικά θέματα

Γράφημα 3. Διάρθρωση (επί τοις εκατό)
των τοπικών προβλημάτων με κριτήριο το περιεχόμενο αυτών

5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Για τη συγγραφή της παρούσης ερευνής ως κύρια βοηθήματα είχαμε:

1. « Νικηφόρος Γ. Μανδηλαράς-ΝΑΞΙΑΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ», έκδοση του περιοδικού «Αρχατός», Αθήνα, 2006 [επιμέλεια *Νίκος Ιω. Λεβογιάννης*]

2. Το περισπούδαστο βιβλίο-κειμήλιο του πρ. υπουργού και βουλευτή φιλόλογου Νίκου Ιω. Λεβογιάννη με τίτλο : «ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑΞΟΥ 1800 – 2000», τόμος Α' ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
 3. Χρ. Πασαλάρης, «Μια ζωή τίτλοι»
 4. Χρ. Πασαλάρης , «Πως να γίνετε δημοσιογράφος», [Β' έκδοση «ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ» Αθήνα, 1970
 5. Αλ. Φιλippόπουλος, «Ο δημοσιογράφος»
 6. «Γλωσσικός οδηγός για τους δημοσιογράφους», [εκδ. Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων]
 7. Αθανάσιος Κανελλόπουλος, «Ο Ξενοφών ως δημοσιογράφος», [Εκδοτική Εστία, Αθήνα,1991]
 8. Γιάννη Τζαννετάκος , «Λόγος Ελληνικός στη Δημοσιογραφία», [Εκδόσεις «Λύχνος», Αθήνα, 1992
 9. Γ.Ν. Σκλαβούνη, «Εισαγωγή στην Επιστήμη της Δημοσιογραφίας», [Εκδόσεις “ΕΛΛΗΝ” Περιστέρι, 1995]
 10. Ξενοφών Ζολώτας, «Οικονομική Μεγέθυνση και Φθίνουσα Κοινωνική Ευημερία», εκδ. Αρχείου Μελετών και Ομιλιών της Τραπέζης της Ελλάδος. Αθήνα, 1982
- Σ.Σ. Για τυχόν εναπομείναντα τυπογραφικά σφάλματα ευθύνεται αποκλειστικώς ο συγγραφέας της παρούσης πραγματείας.

./.

Το παρόν πόνημα αφιερούται στην άσβεστη μνήμη του Μεγάλου Νειρού. Επίσης, στην Άσπα, την άξια σύντροφο της ζωής του και συναγωνίστρια του Νικηφόρου στους επικούς κοινωνικούς αγώνες του Λαού και στην μονάκριβη θυγατέρα του Αριέττα που πρέπει να αισθάνεται υπερήφανη που είχε το μέγα προνόμιο να είναι

τέκνο ενός Μεγάλου Ανδρός ο οποίος επότισε με το αίμα του το αιωνόβιο δένδρο της ΕΛΥΘΕΡΙΑΣ και της ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

¹Και ο Μανώλης Γλέζος, υπό την έννοια αυτή, δεν «εσπούδασε» την επιστήμη της Γεωλογίας, δεν ενεγράφη δηλαδή σε γεωλογικό τμήμα Πανεπιστημίου, αλλά αυτομορφώθηκε, εσπούδασε, χάρη στην αδάμαστη θέληση που διέθετε, μέσα στις φυλακές και στα ξερονήσια. «Στην εξορία πήρα το δίπλωμα Γεωλογίας» λέγει ο ίδιος. Αυτό, όμως, καθόλου δεν εμπόδισε το Πανεπιστήμιο Πατρών να τον ανακηρύξει Επίτιμο Διδάκτορα του Γεωλογικού Τμήματος το έτος 1994.

²Χαρακτηριστικό της πτυχής αυτής του Νικηφόρου και της άφθαστης ικανότητάς του να μεταλαμπαδεύει τα φώτα της Επιστήμης με επιστημονικό τρόπο είναι η δημοσίευση μελέτης του, εν έτει 1964, με θέμα : « Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΤΕΓΗΣ». Η πραγματεία αυτή αποτελεί έξοχη ανατομία ενός από τα σοβαρότερα τότε, και ζέοντα ζητήματα τα οποία απασχολούσαν την τάξη των επαγγελματιών. Ο συγγραφέας, αναλύων το θέμα, ανατρέχει στο απώτατο παρελθόν και επικαλείται τις απόψεις (στην Επιτροπή Σχεδίου του Αστικού Κώδικος) του Μεγάλου Εθνάρχη και Πατέρα του Έθνους Ελευθερίου Βενιζέλου, ο οποίος, χάρη στη διορατικότητα και την μοναδική μεγαλοφυΐα του διείδε, ήδη, από την αρχή της δεκαετίας του 1930 το πρόβλημα και απαίτησε τη νομοθετική ρύθμισή του. «Η μελέτη αυτή-γράφεται στον προλογο του βιβλίου εδημοσιεύθη υπό μορφή άρθρων στην εφημερίδα « Ελευθερία» και στα φύλλα της 29^{ης} Νοεμβρίου, 1^{ης}, 2ας, και 3^{ης} Δεκεμβρίου 1964 και ανετυπώθη υπό μορφή βιβλίου από τον Σύνδεσμο Προστασίας Επαγγελματικής Στέγης», εκπρόσωποι του οποίου -με το πολύτιμο αυτό βοήθημα ανά χείρας- επεσκέφθησαν τον τότε πρόεδρο της κυβερνήσεως Γεώργιο Παπανδρέου και εξέθεσαν και διά ζώσης το αίτημά τους.

³Σ' αυτόν τον εμβριθή μελετητή της νομικής επιστήμης και άριστο ποινικολόγο ανέθεσε ο Μανώλης Γλέζος - το Αιώνιο Σύμβολο των ελευθέρων λαών - την υπεράσπισή της αδελφής του στην περιλάλητη εκείνη δίκη-σκευωρία (γνωστή ως δίκη Γλέζου-Κολιγιάννη) που εχάλκευσε το μισητό καθεστώς της ΕΡΕ το 1959 εις βάρος του Εθνικού μας Ήρωα και των συντρόφων του επί παραβάσει του Ν.375 περί κατασκοπείας.

⁴Χάρη στις άοκνες προσπάθειες του επιφανούς τέκνου της Νάξου και βιογράφου του Νικηφόρου Μανδηλαρά, καθηγητή Φιλολογίας, πρώην Υπουργού και Βουλευτή Κυκλάδων κατέστη δυνατή η έκδοση του αναμνηστικού τόμου από τον οποίο αρυσθήκαμε πλήθος πολυτίμων στοιχείων και πληροφοριών.

⁵Εκτός της γενικής απολύτου, σπάνια είναι η χρήση της αιτιατικής και της δοτικής και πλέον σπάνια η ονομαστική απόλυτος. Όρα για την «αιτιατικήν απόλυτον» το παράδειγμα που δίδει ο Αχ. Τζάρτζάνος στο: «Συντακτικόν της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσης»: «...πολλάκις πλεονεκτήσαι υμίν εξόν ουκ ηθελήσατε», ενώ για την «δοτικήν απόλυτον», όρα το ψαλλόμενο το εσπέρας της Μεγάλης Πέμπτης: «Ιωάννη ερωτήσαντι, Κύριε, ο παραδιδούς σε τις εστί...». Για την σπανιώτατη περίπτωση της ονομαστικής απολύτου, όρα το ψαλλόμενο κατά την «εξόδιον ακολουθίαν» : «...επελθών γάρ ο θάνατος ταύτα πάντα εξηφάνισται ...» αντί του ορθοτέρου : επελθόντος του θανάτου κ.λ.π.

⁶Κατά μία παλαιά κλασσική παροιμία των Άγγλων, «πτωχή σκέψη συνεπάγεται πτωχό λεξιλόγιο, πλούσιο λεξιλόγιο υποκρύπτει πλούσια σκέψη».

⁷Απλοί άνθρωποι του λαού την εποχή εκείνη εγνώριζαν πολύ καλά την χρήση του ελληνικού και δη του καθαρεύοντος λόγου και απέστειλαν επιστολές στον Νικηφόρο, εν είδει ανταποκρίσεων. Τέτοιες περιπτώσεις ήταν του αοίδιμου σοφού αγρότη και ιεροψάλτη της Κωμιακής **Γεωργ. Μπαϊρακτάρη** και του **Νικολ. Εμμ. Χωριανοπούλου**, υπό την εμπνευσμένη ηγεσία του οποίου έβάδισε, πάλαι ποτέ, ο ιστορικός σύλλογος Κορωνίδος Νάξου.

⁸Είκοσι δύο έτη μετά την συγγραφή από τον Νικηφόρο αυτής της μνημειώδους επιφυλλίδας, ένας άλλος μεγάλος (διδάσκαλος της Οικονομικής Επιστήμης αυτός) ο παγκοσμίου φήμης οικονομολόγος, Ακαδημαϊκός, Επίτιμος Διοικητής της Τραπέζης της Ελλάδος και πρωθυπουργός στην οικουμενική κυβέρνηση του 1990 Εενοφών Ζολώτας δίδει στην δημοσιότητα-μέσω του Αρχείου Μελετών και Ομιλιών της Κεντρικής Τραπέζης της χώρας το ιστορικό του σύγγραμμα : «**Φθίνουσα Κοινωνική Ευημερία και Οικονομική Μεγέθυνση**». Στο βιβλίο του αυτό ο αείμνηστος σοφός καθηγητής επικαλούμενος στατιστικά στοιχεία από την παγκόσμια οικονομία και δη από τις αποκαλούμενες κοινωνίες της αφθονίας, ήτοι από τις ανεπτυγμένες βιομηχανικές χώρες της Δύσεως αποδεικνύει, χρησιμοποιών εξισώσεις από την σφαίρα των Ανώτερων Μαθηματικών ότι η συνολική κοινωνική Ευημερία ή Ευζωΐα ή Ευδαιμονία ή με άλλους λόγους η ανθρώπινη ευτυχία είναι συνάρτηση όχι μόνο του κατά κεφαλήν εθνικού εισοδήματος

ή της ιδιωτικής καταναλώσεως, αλλά και δύο άλλων σπουδαίων μεταβλητών: **A.** Της αναδιανεμητικής πλευράς της ευημερίας (του λεγομένου Δείκτη Οικονομικής Ευημερίας [ΔΟΕ] και: **B.** Της ποιοτικής πλευράς της Ευημερίας δηλ της Ευζωΐας ήτοι των Δεικτών Ποιότητας της Ζωής.

Στην πρώτη περίπτωση συνοψίζονται όλοι εκείνοι οι παράγοντες οι οποίοι υπεισέρχονται με αρνητικό αλγεβρικό πρόσημο δηλ., ως ακυρωτικό μέγεθος στη συνάρτηση της Συνολικής Ευημερίας. Τέτοια περίπτωση υφίσταται όταν π.χ καταναλίσκονται (και υπό την επίδραση της εξοντωτικής υποβλητικής διαφημίσεως) υπέρογκες ποσότητες φαρμακευτικών αγχολυτικών παρασκευασμάτων τα οποία έχουν, ήδη, παραχθεί σε προηγούμενο στάδιο και προσφέρονται προς το αδηφάγο κοινό-ίνα πληρωθεί και το υπό του κλασσικού οικονομολόγου Say ρηθέν ότι «η προσφορά δημιουργεί την ιδίαν αυτής ζήτηση»- λαμβάνονται δε με βουλιμία ακριβώς για να αντισταθμισθούν (δήθεν) οι αρνητικές συνέπειες από τον σύγχρονο και αγχωτικό τρόπο ζωής. Τα εν λόγω αγαθά καλούνται στην διεθνή βιβλιογραφία «αντίδοτα» ή διορθωτικά» ή «αμυντικά» υπό την έννοια ότι δικαιολογούν την οικονομική τους (και όχι κατ' ανάγκη ιατρική) αξία από τον αρνητικό παράγοντα τον οποίο καλούνται να αντισταθμίσουν, η ύπαρξη του οποίου τα καθιστά αναγκαία. Η ανάγκη που ικανοποιείται εν προκειμένω είναι διά πάντα φυσιολογικό άνθρωπο μια ανεπιθύμητη ανάγκη. Ο αγχωτικός τρόπος ζωής είναι αφεύκτως συνυφασμένος με την διαδικασία της οικονομικής μεγεθύνσεως στο σημερινό στάδιο της κοινωνίας της αφθονίας και της επαναστάσεως των προσδοκιών διότι από αυτή δηλ. την άκριτη υπεράναπτυξη προκαλείται το φαινόμενο της θετικής αναδράσεως ανάμεσα στις σχετικές ή ελαστικές ή δευτερογενείς ή τριτογενούς τάξεως ανάγκες και της προρρηθείσης οικονομικής αναπτύξεως. Παραλλήλως δηλαδή με τη δημιουργία νέων αγαθών, η οικονομική μεγέθυνση «γεννά» αδιαλείπτως νέες επίπλαστες ανάγκες, καθορίζουσα εκ των προτέρων και ποια αγαθά πρέπει να παραχθούν για να ικανοποιηθούν οι ψευδείς αυτές ανάγκες. Στην πρώτη αυτή περίπτωση ανήκουν και άλλοι παράγοντες οι οποίοι ακυρώνουν την ευδαιμονία του ανθρώπου, όπως το κοινωνικό κόστος της μόλυνσεως, ρυπάνσεως και καταστροφής του περιβάλλοντος η **ανισοκατανομή του παραγομένου πλούτου, η υποβλητική διαφήμιση η οποία, υπό τύπον βαρέος πυροβολικού, μας βομβαρδίζει καθημερινώς, η εντατική εκμετάλλευση και καταλήστευση των φυσικών πόρων, το κόστος μετακινήσεως από και προς τον τόπο εργασίας κ.ά.** Όπως προείπαμε, η οικονομική ευημερία δεν είναι παρά μία μόνο από τις πτυχές της συνολικής κοινωνικής ευημερίας. Για να αποτιμηθούν στο ακέραιο οι επιπτώσεις από την άγρια και αλόγιστη ανάπτυξη στην ευτυχία των ανθρώπων πρέπει να σταθμισθούν και όλοι εκείνοι οι μη

οικονομικοί παράγοντες (δείκτες της ποιότητας της ζωής) οι οποίοι εσωτερικοποιούνται με αρνητικό πρόσημο στη συνάρτηση της συνολικής της κοινωνικής ευημερίας και αυτοί είναι: **A.** Το οσημέραι ογκούμενο κύμα της **εγκληματικότητας**, ιδίως δε στις απρόσωπες και απάνθρωπες μεγαλουπόλεις. **B.** Η, λόγω του εξαντλητικού ρυθμού της ζωής και της διαστροφής στις διατροφικές συνήθειες, **υπονόμευση των θεμελίων της σωματικής υγείας** και **Γ.** Ο κλονισμός της ψυχικής και **πνευματικής υγείας** που πηγάζει από τον σύγχρονο **νευρωτικό τρόπο ζωής** και οδηγεί τον άνθρωπο στην κοινωνική δυσαρέσκεια η οποία με τη σειρά της αντικατοπτρίζεται-μεταξύ των άλλων-και στον ιλιγγιωδώς αυξανόμενο ρυθμό των μη ευδοκιμούντων γάμων και διαζυγίων στα αστικά, πρωτίστως, κέντρα και στην απ' αυτές τις δυσμενείς εξελίξεις προΐουσα **αποσάθρωση του κοινωνικού ιστού**. Πάντα ταύτα συντελούνται σε μια οικονομία κατά τη μετάβασή της από το στάδιο των στερήσεων στο στάδιο της αφθονίας. Στη φάση της κοινωνίας των στερήσεων κάθε αύξηση του εθνικού προϊόντος και της ιδιωτικής καταναλώσεως οδηγεί σε αναλογικώς μεγαλύτερη ψυχική ικανοποίηση ένεκα της ικανοποίησεως πρωτογενών και ανελαστικών αναγκών. Από τη στιγμή που κορέννυνται αυτές οι ανάγκες και αρχίζει «ολίγον κατ'ολίγον» η παραγωγή αγαθών κοινωνικής προβολής και τάση για ικανοποίηση επίπλαστων αναγκών υπό καθεστώς θεοποιήσεως της υποβλητικής διαφημίσεως, ο Άνθρωπος περιέρχεται σε πλήρη σύγχυση αναζητών «το διαρκώς περισσότερο αντί του διαρκώς καλλιτέρου». Τοιουτοτρόπως, η οικονομική ανάπτυξη προβάλλει στις μέρες μας ως ο μηχανισμός ζεύξεως μεταξύ του καθημερινώς ογκουμένου κύματος «νέων» αναγκών και του άγχους της ικανοποίησεως αυτών. Την εποχή της συγγραφής του πολυσήμαντου έργου του Ξενοφώντος Ζολώτα (1982) άρχισαν να ενεργοποιούνται και στην Ελλάδα οι προρρηθέντες αρνητικοί παράγοντες οι οποίοι με κάθε περαιτέρω αύξηση του εθνικού προϊόντος οδηγούν, αρχικώς, σε άνοδο μεν της συνολικής ευημερίας, αλλά με φθίνοντα ρυθμό και εν συνεχεία σε μηδενισμό αυτής και πέραν ενός σημείου σε είσοδο σε αρνητικές περιοχές δηλαδή στην απόλυτη Ανθρώπινη δυστυχία.

Όμως, όταν έγραφε αυτό το περισπούδαστο άρθρο ο Νικηφόρος Μανδηλαράς, η Ελλάς, εξελθούσα όχι προ πολλών ετών από ένα παγκόσμιο πόλεμο και μια μακρά εμφύλια σύρραξη, άρχισε ανασυγκροτούμενη και η οικονομία της εισήλθε σε φάση ταχυρρυθμού αναπτύξεως. Μόνο που στην πατρίδα μας-με την άγρια εισβολή του ξένου κεφαλαίου και την πρόσδεση της οικονομίας στο άρμα των ληστρικών δυτικών μονοπωλίων-τον παραγόμενο πλούτο άρχισε να σφετερίζεται (και εξακολουθεί να σφετερίζεται ακόμη και υπό καθεστώς «σοσιαλιστικών» κυβερνήσεων) η παρασιτική οικονομική ολιγαρχία, η οποία εκαρπούτο τον υλικό πλούτο που ...άλλοι δημιουργούσαν. Εξ ετέρου, υπό την επίδραση

της συντελεσθείσης, μεταπολεμικώς, διαστημικής τεχνολογικής προόδου εγεννήθησαν νέες και πολυσύνθετες ζωτικές κοινωνικές ανάγκες οι οποίες ζητούσαν επιμόνως την ικανοποίησή τους στα πρώϊμα, ακόμη τότε, στάδια της οικονομικής μεγεθύνσεως. Προϊόντος του χρόνου, οι ανθρώπινες ανάγκες ηυξήθησαν πολλαπλασίως εν σχέσει προς την δυνατότητα ικανοποίησεώς τους και αυτό ισχύει (ακόμη και σήμερα) για την μεγάλη πλειονότητα ελληνικού πληθυσμού. Αυτή τη μεγάλη Αλήθεια του πρώτου φύλλου των «Ναξιακών Χρονικών» που παρουσάσαμε στο κεφ.3.4 διείδε λίαν ενωρίς η οξυδέρκεια και ασύλληπτη μεγαλοφυΐα του Νικηφόρου Μανδηλαρά.

⁹ Δεν ήταν τυχαίο αυτό που έγραψε η έγκριτη παρισινή εφημερίδα « LE MONDE » λίγο καιρό μετά τη στυγερή δολοφονία του : «Ο Νικηφόρος Μανδηλαράς δεν δολοφονήθηκε τόσο γι' αυτό που ήταν αλλά γι' αυτό που θα γινόταν...»

Αθήνα, Ιούλιος 2010